

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Anna Komay

FRAMMÅT

Pris
om 3:50 om
per år.

Tidskrift

Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 14.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co., GÖTEBORG.

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**

Sorgtyger i alla moderna genres,

äfvén äkta fransk **Svart Merinos,**

af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☛ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☛

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,

allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

GÖTEBORG

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

Anna Komay

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste

Manufaktur- Mode- och
Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérartiklar, Dame- och Barnhattar, Barnkläder,

Tricotvaror, Bijouterier och Galanteri-varor

m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36. Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Fredrik Sköld & Co.,

57 Kungsgatan 57,

rekommendera ett ständigt välsortadt lager af stilfulla och välgjorda Damekappor till

billiga priser.

Wickman & Stillström.

Speceri, Vin- & Diversehandel,
Göteborg,

23. Kyrkogatan 23.

Filialaffär:

S. Victoriagatan S.

C. J. Lindahl & Co.,

Hörnet af Kors- & Kyrkogatorna.

Specialité:

Klädningsstyger.

OST-

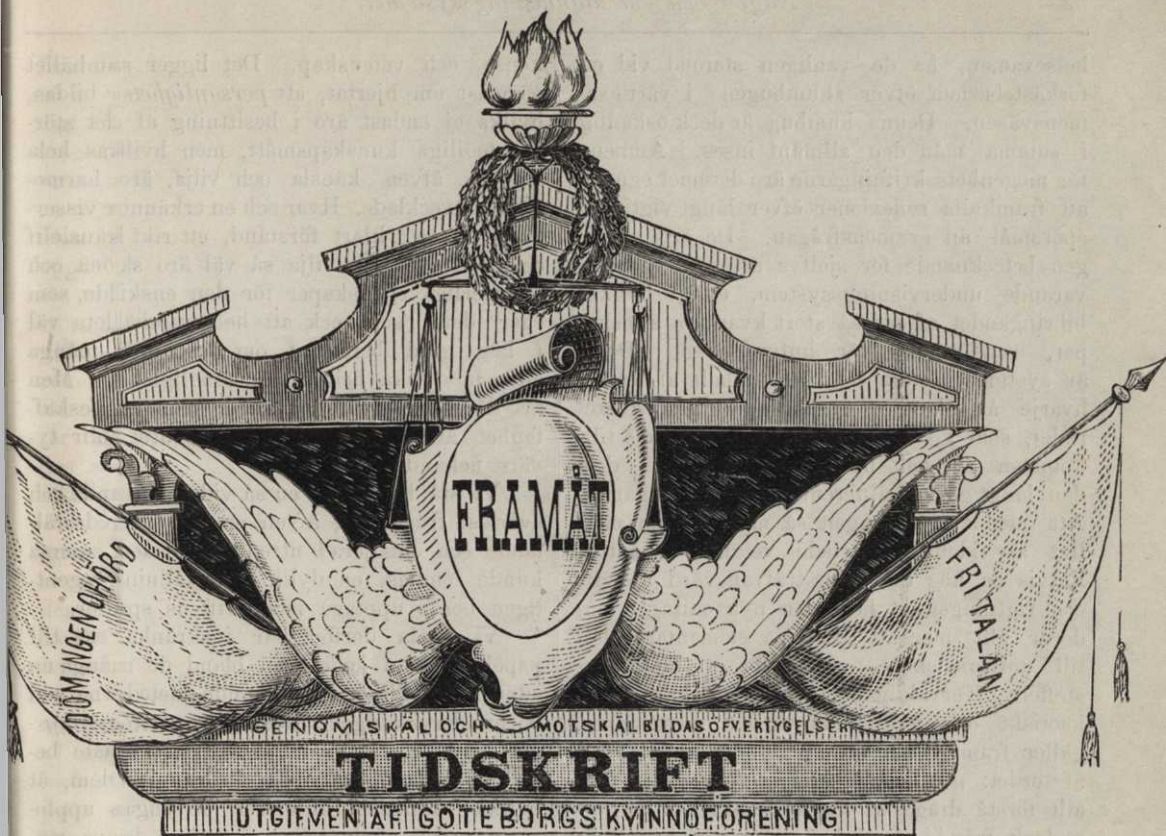
MAGASINET,

15, Drottninggatan 15,

parti och minutförsäljning af in- och utländska ostsorтер.

Gehlin & Lindblom,

15, Drottninggatan 15.

N:r 14.

15 Juli.
Första årgången.

1886.

Några ord om utanläsningssystemet.

Vid betraktandet af de ämnen som uppställas för skrifningarne i modersmålet vid den så kallade mogenhetsexamen torde de fleste få en ganska hög föreställning om förträffligheten af vårt nuvarande undervisningssystem. Men insigtsfulle lärare och uppfostrare weta väl, att dessa ämnens behandling i allmänhet öfverstiger de unges krafter, hvilken mening äfven pressen ofta framhållit. Visserligen inträffar, att en eller annan mer än vanligt begåfvad lärjunge vid ett dylikt prof lägger i dagen en till och med öfverraskande kunskap och mögnad. Men dels är detta undantagsfall, dels förutsätter det, att examinandan bland de förelagda uppgifterna lyckas påträffa en, för hvars tillfredsställande lösning kräfwäs kunskaper, dem sko-

lan ej hunnit meddela men han sjelf på egen hand förvärfvat sig. Då emellertid dessa skrifningar egentligen åsyfta ett prof på förstågan i *modersmålet*, torde en öfversättning från något främmande språk eller behandlandet af ett helt lätt ämne vara tillfyllestgörande. Häremot kan invändas, att just emedan ändamålet med nämnda stilprof väsentligen är ådagaläggandet af formell färdighet i språket, kan det å ena sidan vara likgiltigt, hvilket ämne som förelägges, men å andra sidan särdeles lämpligt, att lärjungen vid öfvergången från skolan till universitetet får pröfva sina krafter på föremål, som fordra större sjelfständighet i omdömet. Detta inkast har ju sina skäl för sig, så mycket mer som hela mogenhetsexamen ju är, eller åtminstone borde vara, blott en formalitet. Och framhållandet af denna hennes karaktär har varit syftet med ofvanstående anmärkningar.

När tidningarne berört frågan om olämpligheten af de ämnen, som uppställas för skrifningarne i modersmålet vid mogen-

hetsexamen, ha de vanligen stannat vid en förkastelse öfver »humbugen» i vårt examensväsen. Denna humbug är dock oskadlig i samma mån den allmänt inses. Ämnena för mogenhetsskrifningarna äro deremot egnade att framkalla reflexioner öfver långt viktigare spörsmål än examensfrågan. De äro nemligen betecknande för sjelfva arten af vårt nuvarande undervisningssystem, enligt hvilket bibringandet af ett så stort kvantum kunskaper, som möjligt, är hufvudsaken. Detta är systemets stora fel, framkalladt af det sig hvarje år ökande, oerhörda kunskapsmaterial, som i sin tur är en följd af dels tillkomsten af helt nya forskningsgrenar, dels den långt gående differentieringen af de gamla. Att meddela lärjungen så mycket som möjligt af tidens olikartade vetande är naturligtvis en hög och eftersträfvansvärd uppgift och riktningen af hela den nya odlingen tenderar allt mer att omskapa elementarskolan till universalskola. Men för att bildningsstoffets öfverväldigande massa ej skall verka kaotiskt och kväfvande på det unga sinnet, gäller framför allt att ej glömma innebörden af ordet: *non multa sed multum*, att öfver allt förstå draga ut kvintessenser, skilja hufvudsak från bisak. Liksom största delen af vår tids forskare så fördjupa sig i specialstudier, att de förlora blicken för enheten och tingens allmänna sammanhang — hvaraf denna väldiga skara facklärde, och det jemförelsevis lilla antalet öfverskådande, samlande krafter — så löper å andra sidan på motsatt väg den unge bildningssökande samma fara genom att en för brokig mångfald af kunskaper för tidigt och i för svårsmält form proppas i hans hufvud. Han ser icke skogen för träd, kan ej omsätta detta öfvermått af andlig föda till kött af sitt kött, han öfverstränges i sin ungdom och blir, i fall han fortsätter studierna, i bästa fall en torr facklärde.

Långt betydelsefullare är dock den förlust, som i moraliskt och praktiskt afseende tillskyndas samhället genom det nu följda undervisnings- och uppfostringssystemet. Vi nämde uppfostran; denna är det stora mål, för hvars uppnående undervisningen bör betraktas som ett af medlen. När staten och samhället tagit undervisningsväsendet om hand och gjort det till en allmän angelägenhet, kan syftet härmed ej vara att endast skapa ett så stort antal lärda individer som möjligt, hvilka för eget och andras nöje idka

konst och vetenskap. Det ligger samhället närmast om hjertat, att *personligheter* bildas, hvilka ej endast äro i besittning af det största möjliga kunskapsmått, men hvilkas hela sjäslif, äfven känsla och vilja, äro harmoniskt utvecklade. Hvar och en erkänner visserligen, att ett klart förstånd, ett rikt känsliolif och en energisk vilja så väl äro sköna och ovärderliga egenskaper för den enskilde, som eger dem, som ock att hela samhällets väl i hög grad beror af, om det hyser många eller få dylika helgjutna personligheter. Men är då vårt nuvarande skolsystem af beskaffenhet att utbilda sådana? Svaret blir tyvärr nekande.

Vi stå här inför en så vidtomfattande och svårlöst fråga, att, äfven om en tillfredsställelse och detaljerad utredning af den samma kunde lemnas, en dylik framställning egentligen borde upptaga fackskriftens spalter.

Vi skola derfor här inskränka oss till påpekandet af endast en bland de många en sund själsodling motverkande metoderna vid barnundervisningen, nemligen *utanläsningssystemet*, hvars snara afskaffande måste betraktas som en oafvislig fordran på dem, åt hvilka samhället anförtror de ungas uppfostran. Vi skola söka visa, hur denna metod verkar hämmande på utvecklingen af hvar och en af de tre grundförmögenheter, hvaraf man brukar anse sjäslifvet sammansatt.

Det är ej blott af bekvämlighetsskal, som de fleste lärare hålla på utanläsningen såsom en ytterst viktig faktor vid undervisningen. Man resonerar ungefär så här: Då barnet att börja med icke eger mycket förnuft och följaktligen är ur stånd att jemföra och värdera efter en större måttstock, är det synnerligen lämpligt att använda denna tid till att låta det lära sig utantill så mycket som möjligt, i synnerhet, som dess minne faktiskt förmår bära ett ausenligt material, som det sedan, vid en större förnuftsutveckling börjar värdera. Denna förmåga att inhemta och till en senare tid uppbevåra, hvad det för närvarande icke förstår, är en viktig egenskap, hvilken ej bör lemnas obegagnad. Låt oss tidigt hos lärjungen inpregla religionens, etikens och historiens sanningar, så att han, när han träder ut i lifvet, må ega rika skatter att hemta visdom af. Utanläsningen lär dessutom barnet att utveckla flit och lita på eget arbete. Och slutligen är det väl i sin ordning, att någon valuta gifves för de penningar barnens skolgång kostar föräldrarne?

Dessa och närslägtade äro de skäl, hvilka äfven af nitiske pedagoger och lärare ständigt framhållas, när det gäller bevisa, att utänsläsningen icke blott är oskadlig utan rent af nödvändig.

Hvad nu först beträffar påståendet, att utänsläsningen är nödvändig, vore denna uppfattning fullt motiverad under förutsättning att undervisningens mål vore hopandet af den största möjliga kunskapsmängd utan hänsyn till, huruvida den samma kan af innehafvarn assimileras och göras fruktbringande. Då emellertid denna mening måste falla inför ett allvarligt begrundande, återstår således att visa, hurusom utänsläsningen icke blott icke är lämplig utan direkt skadlig.

All föreställningsverksamhet försiggår på grund af dels likhetslagen, enligt hvilken föreställningarna jemföras och värderas, dels den yttre sammanhangslagen, på grund af hvilken vi i medvetandet kunna en viss tid bevara ett antal olika föreställningar. Det är naturligtvis en värdefull egenskap i vårt själslif att vi kunna så samla en mängd stoff af hvarjehanda art. Men undervisningens hufvuduppgift bör vara att bringa detta hopade material under förnuftets präfnings, att låta det, som upptages i medvetandet, bearbetas enligt förnuftets princip. Ty eljest äro ju de inhemtade kunskaperna döda och utan värde. Derfor blir första regeln vid undervisningen: jemförande, värdering; kort sagdt, begripandet af det i medvetandet upptagna stoffet, måste städse hålla jemna steg med stoffets mängd. Mot denna på psykologiska iakttagelser baserade grundregel är det just utänsläsningssystemet bryter. Man invänder, att den unge gerna kan tillsvidare samla materialet, så kommer nog förnuftet sedan. — Den stora villfarelsen! Förnuftet kommer aldrig, utan att det brukas, lika litet som ett konstverk uppstår endast genom insamlande af lösa skizzer, eller en byggnad derigenom, att man sammanför materialet. Så snart barnet börjar uppfatta, börjar det äfven jemföra och värdera. Men det uppfattar successivt egenskap efter egenskap, begynnande med den mest i ögonen fallande, slutande med den djupast liggande. Man inser häraf det gagnlösa i att genom utänsläsning påtvunga barnets minne en mängd stoff, lämpadt för ett medvetande, som det ännu icke eger. Men än mer. Resultatet af en dylik undervisning blir icke positivt, icke heller noll, utan det måste bli negativt: ty det som icke

främjar medvetandets utveckling blir såsom blott minnessaker, såsom okultiveradt stoff, en hämmande ballast för detsamma.

Man återoppar sig på barnets starka minne. Detta är ej starkare, än äldre folks. Utan tvång lägger barnet icke på minnet annat än det, som intresserar det. Alldeles som äldre menniskor göra. Men genom att medelst utänsläsning hufvudsakligen lägga an på minnets uppdrifvande till virtuositet, lyckas det ty vär allt för ofta att frambringa onaturliga konstprodukter, beklagliga maskinmenniskor, andligen förkrympta varelser. Hela den naturliga själsenergi, hvarmed barnet omfattar det, som ligger inom dess fattningsgåfva, förblir obrukad, hämmad; och när den s. k. mogenhetsperioden enligt beräkning borde infinna sig, saknar den unge öfning i sjelfständigt omdöme.

Rörande den tröst och hjälp som förernas skola hemtas af detta utantill lärda, när man en gång träder ut i lifvet och det gäller hjälpa sig sjelf, torde denna hugnad bli af ungefär samma beskaffenhet som den resignerande glädje invaliden kan känna öfver, att han ändock förmår röra sig med tillhjälp af träben. Lika betydelselöst är talet om utänsläsningens nytta såsom främjande flit och sjelfverksamhet. För det första består nemligen, som vi sett, utänsläsningen icke i intellektuel sjelfverksamhet, utan är af rent mekanisk, själslifvets utveckling hindrande natur. Att utänsläsningen åter kräfvor flit och arbete, dess värre ofta öfveransträngande, är sant; men äfven denna sedliga nytta framstår illusorisk, då man besinnar, att samma kraftmängd kunde användas i verkliga fruktbringande rigtning.

Men äfven förutsatt, att det utantill lärda kan af barnet uppfattas, förblir metoden dock förkastlig, då man fordrar återgifvande af bokens ord; ty härigenom fästes uppmärksamheten på orden och deras förbindelse i stället för på föreställningarna och deras förbindelse. Och för öfrigt, hvad skall barnet med denna objektiva, af andra bildade form? Skall innehållet verkligen bli mitt eget, måste jag förr eller senare gifva det en sjelfständig form, motsvarande min individualitet och graden af mitt själslifs utveckling. Endast i det fall att lärjungen kände eller tänkte i precis samma form som boken eller läraren, vore en ordagrann utänsläsning oskadlig, men då vore hon äfven, och på samma gång allt hvad undervisning heter, öfverflödiga.

Hittills ha vi påpekat utanläsningens fördeliga inflytande endast då det är fråga om föreställningslifvets odlande. Men hvar och en som vet, i hvilken nära psykologisk förbindelse föreställningen står med känslan och viljan, finner lätt hur förkastlig utanläsningemetoden är, äfven när det gäller utvecklandet af dessa båda sistnämnda sjäslifvets grundverksamheter. Att till exempel vid religionsundervisningen låta barnet lära utantill en mängd för detsamma obegripliga dogmer och etiska grundsatser är lika fruktbarande, som att så på stenmark. När vinden sveper öfver, blåser säden bort, och det, som möjligen ligger kvar, slår aldrig rot. Den rätta jordmänen fans ej: känslan, sympatien vore ej direkt påverkade, endast föreställningslifvet, och detta förkväfde man under trycket af torra abstraktioner, för hvilka barnet då ej egde någon uppfattning och i de flesta fall icke heller sedan får: ty en från början icke alls eller blott till hälften förstådd sanning har en gifven tendens att bortfalla ur medvetandet och ger, der den kvarstår, endast anledning till otillfredsställelse och missgrepp. Känslan kan öfverhufvud icke läras, blott framkallas och näras. Och viljan, denna för det praktiska och sedliga lifvet så betydelsefulla grundförmögenhet, hvars utveckling från början till slut är betingad af känslans och föreställningslifvets utveckling, med hur pass stor energi och i hvilken riktning skall väl hon med en dylik uppfostran göra sig gällande, när fråga blir om individens och samhällets intressen? Ett allt för tydligt svar härpå lemna de stora antal halfgångna personligheter, hvilka, ofta med de rikaste förutsättningar till ett naturligt och harmoniskt sjäslif, kunnat utgöra en prydnad och ett stöd för samhället, men hvilka i stället, tack vare en ensidig och förvänd uppfostran, blifvit andligen snedväxta från barndomen. Och många af dessa ha kanske vid examina glänst som fenomen med en öfverraskande, utantill lärd minneskunskap, väckt föräldrarnes glädje, sin egen och lärarnes stolthet, och slutligen allmänhetens beundran öfver den höga ståndpunkt vårt skolväsen intar. Helt visst skulle många föräldrar, eller åtminstone barnen sjelfva, när de växt upp, gerna vilja betala tiodubbla skolgångskostnaderna, om en dylik valuta aldrig blifvit gifven.

Bort därför med utanläsningen vid barnundervisningen, och låt den endast med stor urskilning tillämpas på de högre studierna.

Det är i sanning på tiden, att den gamla slendrianen frångås, och att de, i hvilka händer det uppväxande slägtets uppfostran lägges, öfverväga det ansvar, hvori de stå så väl inför den enskilde som för samhället. Men skall reformen blifva verkligen uppbyggande, skall det gamla ersättas af något bättre, fordras, att det nya systemet grundas på djupare psykologiska erfarenheter, än hittills ansetts behöfliga för läraren, samt ett enigt och tillmötesgående samarbete från den enskildes och myndigheternas sida.

K. Å—k.

Kvindelighed.

(Et polemiskt indlæg.)

I.

K vinden lignes ved en rose,
rig og duftende og fin,
ved en knop, som bly sig dölger
under lagerbladets lin;

ved en ranke, der sig klynger
kærlig op ad bøgens bul,
ved en natviol, der dufter
bedst i skovens dunkle skjul;

ved en sangfugl, der os tryller
med sin stemme klar og ren,
ved en engel fra det høje,
ved en sleben adalsten;

ved en kilde, der skal kvæge
manden efter dagens sved,
ved en stjerne, der skal lyse
op i hjemmets stille fred.

Ved — ja hvor kan jeg vel nævne
alt, hvad hun kan ligned ved,
— drømmerige fantasier
uden mål og uden med.

* * *

II.

Hvis jeg skulde male en kvinde i ord
og tegne konturen af hende, der bor
i drømmenes slot i mit hjerte,
jeg brugte ej roser, ej ranker dertil,
ej kildernes rislen og bølgernes spil,
ej nathimlens strålende kærte.

For mig er ej kvinden en blomst eller fugl
 så lidt som en lysalf i hjemmenes skjul,
 hvad så end de andre vil sige;
 hun er ikke ranken, som pryder vor stav,
 hun er kun den »medhjælp», som Herren os gav,
 hun er kun det ene: *min lige*.

Lad andre kun male med farve og flugt
 og bruge til modél, hvad i verden er smukt,
 fra liljen til Libanons ceder,
 det falmer dog alt for en søgende ånd,
 der ønsker sig mer end en viljeveg vånd,
 blandt kvinder efter *mennesker* leder.

Men hvor jeg træffer hende, som livet har bygt
 ikke på hvad »man» kalder skönt eller stygt,
 men *først* på sig selv at få vinde,
 og så at få lov til at ånde lidt frit
 selv om en søm der sprang i modens snævre snit,
 så får hun min hilsen — som kvinde.

Th. Bøgedal.

Modellen.

Skiss

af

Anna Wahlenberg.

Nils Lönnborg! Detta var således
 Nils Lönnborg!

Han satt och vände det lilla skisshäftet mellan händerna och stirrade på öfverskriften till den sista berättelsen.

Nu hade han läst igenom den, ord för ord från början till slut. Den innehöll historien om ett förfeladt lif, hans, Nils Lönnborgs.

Naturligtvis var der åtskilligt tillagdt och bortvändt, nannen ändrade, men det hela ändå så likt, så karakteristiskt, att ingen, som kände honom, kunde misstaga sig om porträttet. Uppteckningen hade också gjorts af en nära bekant, en f. d. kamrat, nu välbeställd tidningsman och författare.

För en hand full silfver hade han sålt honom, vännen, hängt upp hans skälfvande, slagtrade hjerta till pris åt den, som ville köpa.

Ja, det var nu Strindberg, som för egen räkning hittat på det der om ett skälfvande hjerta på en krok, men det passade också in på honom, Nils Lönnborg.

Slö var han, förstörd till själ och kropp genom svaga och lefnadsglada naturers frestare, spriten. Men ett hade han kvar i nästan oförminskad grad, sinnets veka känslighet. Då kroppens organer genom stimulerande medel uppdrifvits till normal verksamhet, då han tänkte klart och skarpt igen, entusiasmerades han som förr, sörjde och harmades som förr, och träffades han af en lumpen orättvisa, upprörde den hela hans väsen lika djupt som på den tiden, då han ännu hade kraft att hämnna och försvara sig.

Der satt han nu vid sitt källarbord och sin toddy och läste om igen sin lyckade biografi.

En gång tog han tag i boken, som om han velat rifva itu de förhatliga bladen. Men det stannade vid en skrynkling, och han slätade åter ut papperet med en halvkvädf förbannelse.

Det skar i honom för hvarje rad han läste. Den skurken hade tagit honom med hull och hår, karakter och sätt, kolorerat och karrikerat litet här och der och så klistrat upp honom till allmän åskådning och förnöjelse.

Men värst var det med skildringarne ur hans lif.

Den der scenen med modern! Hur hade han fått tag i den?

Jo, han mindes nu. Det var en kväll de hade gått hem tillsamman. Han hade blifvit melankolisk efter allt skämtet och punschen. Den der sorgbundenheten kom öfver honom ibland midt upp i gasken. Men den var hvarken bitter eller störande och bestod egentligen inte i något annat än ett poetiskt vemod, hvarmed han betraktade lifvet och sig sjelf. Och i den stämningen kunde han hudflänga sig inför andra, skildra sig sjelf som en usling, en förtappad människa, men likväl mera som dignande under ett olyckligt öde än lidande ett sjelfförvålladt ondt. Och alltid slutade han med en ljus framtidsutsigt, hopp om ett bättre. Han måste omge sig med ett poetiskt skimmer för att inte äcklas och gå under.

Det var en sådan afton, som han öppnat sitt hjerta för vännen, biografen. Han hade talat om sin mor, hon, den älskade, den enda, som inte öfvergifvit honom.

De hade suttit på en bänk i Kungsträdgården. Det var så mildt och ljumt den kvällen. Månskenet glittrade på strömmen, nattvinden fläktade så len och smekande. Han måste närma sig någon, han måste tala.

Och så berättade han om, hur han stod vid hennes dödsbädd, hur han föll på knä och kysste hennes händer, när hon saktat hviskade för sig sjelf: »Stackars Nils, stackars Nils!» Hon rörde sig inte, låg med slutna ögon och ännu en gång hviskade hon, som om hon tänkte högt: «Stackars Nils!»

Ah, han visste, hvad hon tänkte på. Hon hade antydtt det förut. Hon var rädd, att han skulle stå utan huld och skydd, när hon var borta. Så länge hon lefvat, hade han alltid haft ett hem, hur han än förspillt och förstört sitt eget lefvebröd. Men syskonen skulle nog inte ha lika ömt hjerta. De skulle hvarken kunna eller vilja hjälpa honom.

Han hade bedt henne vara lugn. Han skulle nog reda sig. Och så hade han gått ut i andra rummet för att sjelf kämpa sig till lugn. Der stod ett glas i fönstret, ett vanligt dricksglas. Han tog det, kramade det och kastade ut det genom fönstret, så att bitarna yrde kring gatsternarna. Det skulle vara en symbol.

Hans systrar gräto med honom. De skulle hålla ihop allesammans, och han skulle som hittills bo i det lilla blå rummet.

Men en månad derefter flyttade han. Han kunde inte stå ut med alla inspektioner och förhör, som höllos der i huset.

Ja, nu stod den der i boken, hela denna lilla historia, fastän mera utsmyckad och sentimental.

Men ändå värre än detta var fortsättningen. Det ryckte i hans ansigte, då han läste den och figurerna skälde, då han vände bladen.

Bokens Nils Lönnborg hade också en kärlekshistoria.

Det var en ung flicka, vacker och intelligent, som han älskade. Han hade vunnit henne trots sina fel, ty hon tvif-

lade inte på, att hon skulle kunna göra honom till en annan människa.

Det såg också ut att lyckas henne. Han hade brutit med hela sitt förflutna, sina gamla vanor och gamla vänner. Så smånigom föll han likväl tillbaka och unnade sig en och annan liten förlustelse, som föreföll honom sjelf mycket oskyldig. Ehuru hemlighållna med stor omsorg, uppdagades likväl ett då och ett då af dessa små snedsprång. Hans fästnö förlorade tålmodet och en dag, då hon oväntadt kom till hans hem och öfverraskade honom, röd och upphetsad, i sällskap med åtskilliga forna vänner, kastade hon ringen utåt golfvet.

En vecka efter denna händelse påträffades han en morgon i Solnaskogen orörlig och liflös, liggande under en gran. Man trodde först, att han hade skjutit sig, ty bredvid honom låg en revolver. Men vid närmare efterseende upptäcktes det, att den icke var afskjuten, och de försök, som gjordes att återkalla honom till lif, kröntes med frångång. Han var endast afsvimmad och halft förfrusen. Men en sak återfick han aldrig. Det var sinnenas fulla bruk.

Så slutade novelletten, och detta romantiska slut var vida mindre troget än den öfriga delen. Men det var ändå deröfver han satt och rufvade längst.

Han hade valt en undångömd vrå af lokalen, och för hvar gång dörren öppnades och folk kom in, drog han skyggt undan boken. Han hade beslutat, att inte kännas vid den, inte låta någon märka, att han ens frågade efter skändligheten. Men allt efter som han satt och retade upp sig, tog harmen öfverhand. Han kunde inte bära det inom sig, och när slutligen en bekant tittade in och slog sig ned vid ett bord, flyttade han ögonblickligt öfver till honom med sitt glas och sin bok.

Han ville visa, hur en vän behandlade en annan, skar upp honom, preparerade honom, mätte upp honom och sålde honom alnvis. Han slog upp boken och pekade ut ställena, räknade ut på öret, huru många kronor författaren fått för moderns sista stunder och hur många för fyndet i Solnaskogen.

Om han bara hade honom här, skulle han nog få ännu litet mer betalt, ett litet vänskapsbevis, som . . .

Han knöt händerna, så att ådrorna svällde.

Men den kvällen råkade han inte sin käre biograf, så att häanden fick hvila så länge. Och inte heller såg han till honom de följande dagarna, ehuru denne herre brukade vara mycket synlig på restauranterna.

Men så en kväll träffades de helt oförmodadt på en af de mörka smågatorna nere i staden.

Herr litteratören gick raskt framåt utan att se sig omkring och rök därför till helt förbluffad, då Lönnborg strök tätt förbi honom, hviskande:

— God afton, Judas!

— Är det du . . . ! —

Han stannade och stirrade på honom något flat, men återfick ögonblicket derpå sin vanliga nonchalenta, ogenerade hållning.

— Ja, Judas. Det är jag . . . som du sålt — sade Nils med pathetisk men osäker röst och tog ett så hårdt grepp om hans arm, som om han ämnade låta handling följa på sina ord. Men herr litteratören låtsade inte om, att han märkte något.

— Jaså — sade han skrattande. — Du har således läst det redan. Nå, var det inte bra träffadt? —

— Jo, lika bra, som om du spottat mig midt i pannan på öppen gata. —

Nej, hör du, bror Nisse — utbrast biografen, i det han stack sin arm under hans — hvad är det der för ton! Bli du seriös för ett litet skämt!

— Skämt! —

Nils svarade ingenting vidare, utan lät honom gå på och prata om hvad en man bör tåla, och hvad en författare har för bekymmer. Först gick han och malde på det der ordet »skämt» och sökte efter ett par riktiga dräpord att slänga skandal-skrifvaren i ansigtet. Men sedan började han finna det ganska lustigt att vända bort saken så der. Det var en fräckhet, som nästan var rolig. Och allt eftersom den andre utvecklade sina synpunkter, började han också finna sitt eget uppträdande en smula tragikomiskt. Det hade varit bättre att skänka författare och opus sitt tysta förakt.

— Och du — sade biografen — som är en känd personlighet, ett riktigt populärt stockholmsinventarium, borde väl minst af alla känna dig förnärad af att bli porträtterad. Hela Stockholm, som är ute, känner ju dig. Du är van att bli afritad i skämttidningarna. Hvarför skulle då inte jag få använda dig så der i all gemytlighet och med bortbytta färger? —

Skulle han ta det som hån eller smicker? Hur det nu var, så hade saken förlorat en god del af sin betydenhet genom allt detta prat. De kommo slutligen in på andra samtalsämnen, och det hände sig så, att de talade om traftäffingen och dåligt väder, just som de voro utanför Rosengrens källare. Man hade verkligen att dragas med en god portion kyla nu om dagarna.

— Ska' vi gå in och värma oss en stund? — föreslog litteratören.

Ja, hvarför inte det? Lönnborg visste verkligen inte något skäl för att neka, och så gingo de in och slogo sig ned. Toddyvirke kom på bordet, och der sutto de en god timma bortåt i det mest vänskapliga samspråk i verlden, nedgjorde ett par sorters tidningspolitik, anförtrodde hvarann under tysthetslöfte åtskilliga små fula drag af sina bekanta och kritiserade människors ömsesidiga förhållande till hvarann med en sådan öppenhet, som om de för sin del åtminstone aldrig varit med om något, som hette misstroende och svek.

Bortåt half tre knäppte herr litteratören sin rock och tog fram sin plånbok. Han kunde inte stanna längre.

Medan han öppnade portmonnäen och skrapade ned silfvermynten, som blifvit öfver vid vexlingen, satt Lönnborg och betraktade honom med lystna ögon.

Han kunde inte afhålla sig från att göra en anmärkning om förmögenhetens storlek, men såg dervid temligen generad ut.

— Du skulle inte kunna vigma mig en middagskrischa till i morgon? Eller två . . . —

En tvåkrona vandrade öfver till honom. Han stoppade den förnöjd i västfickan och rätade upp sig.

— Du ska' väl för resten betala din modell — tillade han.

— Det har du rätt i.

De skrattade båda två. Biografen frågade, om han gick med, men det ville

han inte. Han skulle sitta en stund till. Det var så varmt och godt derinne, och hemma var det ingen, som väntade.

Så blef han ensam. Tvåkronan kom upp ur fickan och på bordet kom en ny toddy. Men den upprymda stämningen var med ens försvunnen. Så fort dörren slutit sig bakom hans wohlthäter, var det som om en förtrollning blifvit bruten. Alla de gamla, bittra tankarna kommo smygande en efter en, hätskare än förut, ty de voro nu uppblandade med en ny känsla, ett visst dunkelt sjelfförakt, som ännu mera uppretade honom mot den, som kränkt honom.

Det var med nöd han kunde hindra sina läppar att hörbart upprepa det der ordet, »Judas, Judas,» som satt sig fast i hans strupe som en gammal envis melodi.

Hvarför hade han tiggat dessa pengar?

Det var ju som att vara med om handeln med honom sjelf. Han hade tagit betalt för sin prostitution.

Här i glaset låg utbytet för en del af hans jag, hans dyrbaraste minnen, hans renaste känslor, som han sålt till profanation.

Den mörkbruna drycken föreföll honom motbjudande. Den smakade, han visste inte hvad.

Men kvar satt han ändå och rörde om med skeden. Och allt efter som han satt kvar, tog han också en klunk då och då. Och när glaset blef tomt, skickade han efter nya varor.

Det smakade bättre, ju längre han drack. Slutligen gick den dåliga smaken alldeles bort och med den alla bittra, pinsamma tankar.

Det var konjakens egen, rena arom hans läppar sögo, och dess dolda makter, som ensamma styrde i hans hufvud.

Svensk Vitterhet.

Samma art kritik, som kallar fjärde bandet af Wennerbergs samlade skrifter »rikt på kärnlyriska och fosterländska dikter af blifvande värde», har äfven, såsom varande sällsynt värlig — »poesi» — omhägnat följande enligt vår mening betydelselösa alster.

»Prinsessan och svennen» af K. A. Melin är, som titeln angifver, en efterhärnning af folkvisan; den behandlar den gamla sagan om prinsessan, som förlorar sitt hjärta till »fattig liten sven», som fröjdefullt sjunger, medan dagen den löder. Hon döras dock af »prinsen från Österland» med hans guld och skatter; men då hon tacksamt lyssnar till svennens varnande sång, bortföres hon af den falske gästen, »ett troll i lånad hamn», till det af eldsprutande drakar omgifna slottet, där svennen, efter en något lättvindig kamp mot häxor och troll, finner henne, med sin sång betvingar trollfurstens hof, drager sitt svärd samt »klyfver på stället trollet från hjässan till fotabjället» — helt lätt och lustigt och utan någon ansträngning alls, alldeles som en köksa knackar nacken af en tuppsyckling. Därefter blir glädjen stor i konungens gård, och bröllopet står i dagarne sju.

Denna boks eleganta utstyrel, åtminstone hvad tryck och papper angår, jämte det höga priset kommer en att tro, att inom så goda pärmar gömmes en skatt af skönhet och poesi. Men — »för silfver och guld jag sjunger ej», är svennens svar till prinsessan i rosendelund, och i sanning — mången gång har man fått mera af sång för en mindre penning. Ty diktens innehåll passar illa till dess anspråksfulla yttre, som gör den till en af dessa salongsböcker, som blott tjäna att pryda ett divanbord. Innehållet förekommer oss nämligen skäligen tunt och saftlöst, i synnerhet om man tänker på de dikter af liknande slag, som frambragts i våra grannländer, exempelvis Drachmanns »Osten for sol og vesten for måne», för att nu ej tala om våra egna gamla folkvisor, där samma ämne långt kraftigare behandlats.

Ämnet är dock i sig sjelft så poetiskt, att det skulle vara bra stor otur, om man ej med tillhjälp af aldrig så litet sinne för rimkonst och form skulle kunna få något fram därur. I den första af diktens fyra afdelningar har också Melin lyckats åstadkomma en romantisk stämning och något af värlig folkviseton, som lofvar godt för de efterföljande tre sångerna. Man blir dock snart besviken, enär dessa äro fadda och torra samt utan

någon som helst flykt eller kärna. Det hjälper ej, att författaren inför alla folkvisans tillhör: foglar små i lunden den gröna, svennen med hök och hund, trofast liten hind, m. m. — allt detta kan ej hjälpa upp den magra kosten.

Denna dikt torde dock ej varit alldeles olämplig att läsa högt i mera litterärt anspråkslösa familjekretsar, där man ej bryr sin hjärna med de stora sociala frågorna, där man efter dagens arbete och slit vill söka en stunds glädje och hvila i att höra något nöjsamt och lättfattligt, där kritiken ej är så skarp och smaken ej så förfinad. Men äfven för sådana hem eller dem, som ej ha råd att skaffa sig våra betydligare skalders verk, är denna bok, såsom dyrare än dessa, dock olämplig, och för den publik åter, för hvilken den på grund af sitt yttre tycks vara ämnad, är den ej tillräckligt tilltalande, äfven hvad detta angår, ty illustrationerna äro betänkligt suddiga och afgjordt illa hopkomna.

Som boken nu föreligger, synes den ett oting, som ingenstades hör hemma, endast tillkommen för att »visa pappersfabrikationens och boktryckerikonstens höga ståndpunkt» i Sverige 1885.

En dikt som denna, äfven i sitt nuvarande skick — ehuru vi alltid önska oss den långt fylligare och mera utförd — skulle, om den utkommit som ett litet skillingshäfte, funnit större spridning i enklare kretsar, än hvad den nu med hela sin pråliga, misslyckade utstyrsel för-
mår vinna.

L. B.

Et brev.

Throndhjem den 11 Juni 1886.

Jeg tillader mig herved at sende *Framåt* nogle betragtninger jeg har grebet mig selv i, foranlediget ved nogle småbegivenheder her hjemme.

Jeg giver mig ellers ikke af med den slags — hvorfor skulde man det — det er bare til at komme i et rædsomt humør over. Denengang lod jeg mig alligevel overraske, og af hensyn til min nattesøvn og min drøm-

mefart er det jeg vil betro *Framåt*s læsere disse tankers tyngende ballast, inden jeg går i seng.

Jeg kom til at tænke lidt over kvindeforholdene her i nord. De må vel siges at være på dagsordenen i de tre lande, og en sammenligning ligger nær. Jeg vil først nævne Sverige — æres den der æres bør — det skal have den uvisnelige ros, at det er det af vore lande, hvem det først faldt iud, at kvinderne var mennesker, der sad inde med en uhyre anklage, og dette indfald stillede sig i et velgjørende modsætningsforhold til broderlandenes første fornemmelser, derved at det straks og kraftig trådte ud i handling.

Følgen er, at man i Sverige er kommet så uendelig langt forbi os norske og danske; man er nået ned til, hvad der er hovedsagen, og hvad masserne hos os ikke har fåt øje på, nemlig omformningen af bevilsthederne.

Os forekommer det, at den svenske kvinde i lighed med den amerikanske kan have en stærkere følelse af sin højbårenhed som åndsvæsen, at man i Sverige tydeligere tænker sig kvinderne som *mennesker*; i Norge som i Danmark bliver de væsentlig tænkt på som kvinder, det vil sige et slags retsløse væsener, hvis verdensopgave det er at gå tilhånde i huset, og huset, verden, det er mandens. Man kan ikke i samme forhold tænke på mand og kvinde på samme måde; når der er tale om en kvinde, indtræder en absolut forandring i tankegangen. Der er for kvinderne oprettede egne kategorier, hvor en mand umulig kunde puttes ind under. Når der f. ex. ved en højtidelighed nede i Kjöbenhavn udtales, at »kvindens bistand er overordentlig meget værd i tider som disse», eller når en eller anden berømt sammest påpeger og udvikler kvindens store betydning for fædrelandet og dets liv, kan det tjene som en ejendommelig illustration till denne forskjellige måde at anskue på. Om man i samme forstand vilde anbringe manden i disse sætninger istedetfor kvinden, vilde de blive så komplet meningsløse, at de ikke engang kunde virke komisk.

Naive sjæles glæde over den opnåede ligeberettigelse bør således dæmpes en smule; små fakta som disse møder man hvert øjeblik af dagen.

Som et yderligere bevis på Sveriges særstilling i kvindesagen tjener, at det at være forfatterinde i Sverige ansees for betydelig mindre uheldbringende end i Norge og tildels i Danmark. Ved udtrykket svensk forfatte-

rinde forbinder der sig for mig kvægende, ukjendte forestillinger om noget respekteret, omgjærdet, men fremforalt respekteret.

Det er væsentlig med dette hensyn, at jeg beundrer de svenske mænd og ikke mindst de svenske kvinder, thi havde de ikke selv taget så dygtig fat, havde de ikke stået, hvor de står.

I Danmark og Norge har man gjort prisværdige forsøg på at følge de svenske kvinder i sporet, men det har ikke den fart, snarere det samme sene tempo som verdensudviklingen idetheletaget, der som bekjendt aldrig har forhastet sig med noget, men rolig ladet os vandre gennem årtusindernes blod og rædsler for at nå et øjeblik, hvor man ganske enkeltvis mærker de første spirer til begreber, der synes os at kunne være hvert naturligt, ufordærvet menneskes vuggegave.

Men man holder heller ikke af at se på tingen med øjne fordunklede af fortidståger, hvad der kan være både heldigt og uheldigt. Man glæder sig over øjeblikket og de små forbedringer, selv om de kun skulde være tilsyneladende. Herregud, det vilde bare være uhyggeligt at rode helt op fra bunden. Det kunde man jo overlade til tidens gang, denne gådefulde faktor, der kanske om et par århundreder vender op, hvad der før var ned — så kan man jo bedre se det efter.

Man går således roligt tilværks, men jeg har en mistanke om at man tænker des hastigere og har fundet anledning til for tidlig glæde over den ny kvindetypes frodige udvikling og vækst. Men den nye type, man taler om, er ikke så let indført som en forårsmode, den gamle skal først ud af mændenes sind og, hvad der er vigtigere, af kvindernes. En håndfuld troende i hovedstaden vejer ikke op mod kjætternes tusinder over det hele land.

Jeg mener således, at hvad man har at se ind i er en lang, sejt kamp, og at det er farligt at tro, man har vundet, før man ret har begyndt.

Man kan med en smule god villie så let forstå, at mændene, som de er flest, helst holder igjen. De har mægtige forbundsfæller på sin side: For det ene skriften, orthodox fortolket, og med den den største del af presteskabet samt en hærskere umyndige kvinder, der så længe har hørt om Pauli advarsler, at deres mund som organ for deres intelligens for evig er tillukket; for det andet deres naturlige ulyst till at mortificere en så grundig ekspropriation som kvindens ret til

halvdelen af verdensstyret. De kan jo endogså henvise til Kristian V:tes lov om hævd, hvorefter den rövede ret ugjenkaldelig hjemfalder til röveren efter et vist mål af år, forsvindende mod de spand af tid, hvori kvinderne på ægte idiotisk maner har ladet sig plyndre for alt, hvad der gör livet værd at leve.

Kvindesagen i Danmark som i Norge mangler den bund at bygge på, som aldrig vindes, før kvinderne kommer mere alment med. Derfor er det ikke mændenes, men deres egen skyld, om det går trægt og overfladisk, og der vil ikke komme liv i tingene, før kvinderne rejser sig kvindestærke for sin egen sag, der også er menneskehedens.

Ude omkring over det hele land i hytter og huse må der bo fribårne kvinder, som ikke lader sig andet byde, end hvad der sömmer sig mennesket i dem. Og kvinderne vil blive bedre derved og mændene og landet og menneskehedens. Verdensudviklingen vil forlade sit bekjendte sene tempo og skyde større fart, når den tæller med den sum af kraft, som mændene ikke kan erstatte, selv om de nok så alvorlig har foresat sig at være her og der og strålemester tillige.

I Norge er betingelserne for et jevnt, fremadskridende arbejde vistnok mindst heldige både på grund af naturforholdene som af den mindre modtagelighed og elasticitet i folkekarakteren. Norge har idetheletaget ikke været nogen god mor for sine døtre. Det er ikke fuldstændig grebet ud af luften, hvad en kvindelig malcontent engang erklærede: at det var urimeligt at vente en dyd som fædrelandskjærlighed hos kvinderne, de, som, i den betydning der skulde ligge i dette ord, intet fædreland har ejet og omtrent har været lige hjemløse, lige retsløse overalt og ikke mindst her. Men det er alligevel ikke kvinderne, der tæller mest blandt udvandrerne. Det er ikke altid dem, der bliver plaget mest, der siger tak for sig og går; man vænnes så utrolig til, man sløves, eller man holder ud for at se, hvordan det går. En del orientales daglige bön skal være: jeg takker dig, Gud, at jeg ikke er en kvinde! Hver norsk mand kan særlig have grund til at stemme i med; thi det har ikke været synderlig godt at være norsk kvinde.

Det ligger snublende nær at komme med alskens ukloge bebrejdelser og ønske om en mindre vital evne — thi skjönt der födes mere af mandkjön, har kvinden dog hidtil

repræsenteret en sørgelig magtesløs majoritet, dobbelt magtesløs ved at hendes største muligheder i mange tilfælde har taget form af det modsatte, f. ex. hendes evne til at elske, der ved misbrug hos en stor del kvinder har udviklet sig nedover til en yderlighed af fjotet godmodighed, der kan gjenfindes omtrent i samme form hos enkelte dyr.

»Nu er dog den slags tilstande forbi», afbryder man mig indigneret, »nu, foran den ny tid!» Så sagte, mine damer! Der er vistnok også i Norge dem, der gjør rabalder, så folk bliver ganske forskrækkede og tager fødderne til sig — — der suser i luften nogle udtryk om syvmilsstøvler — de tamme kvinder korsor sig — men så går alting videre sin slide-lige gang.

Det er et faktum, at man fremdeles har væsentlig den samme luft, det ser omtrent ligedan ut inde i bevidsthederne — og det er der, at grundskaden er. Man lever tæt og kvalmt med de gamle forestillinger som i et middelaldersk fruerbur. Det hjælper ikke meget, at der stödes et par vinduer op, når det, det gjelder om, er at komme ud i det fri.

Der kommer sommetider breve hjem til Norge fra Amerika; de virker som friske vindpust, og kvinderne herhjemme får en anelse om, at livet her og livet der er forskjellig som det store, salte haf er det fra et lummert mosekjærn med luften fuld af vandfluer og myg. Fraset dem, der rejser af økonomiske grunde, eller, hvad jeg kjender flere eksempler på, for sine små dötres skyld, har også en del af vore andre kvinder reddet sig derover: store, vanskjöttede begavelser, jagede trætte, sårede til döden, drevne fra position til position ud i den yderste latterlighed. Videre er der friske kræfter, der i mistillid til, at de vil kunne lade sig alting byde, også er vandret ud, vistnok for at före en rodlös eksistens i et fremmed land, men dog blive gjenindsat i sin værdighed som mennesker. Og det er netop noget af det, der magt stjæler os herhjemme, at kvinden så tidt har glemt, at hun er menneske, og hvad det vil sige; i Amerika lærer hun det igjen og sender i brevene bud fra den ny tid indover landet.

Fra kvindernes almindelige stilling er det let at slutte sig til forfatterindernes. Norge er et land, der har gjort de ærligste forsög på at ödelægge, hvad det har haft af begavelser. Og det er meget naturligt, at man tydeligst sporer disse bestræbelsers virknin-

ger i den smule kvindelige produktion vi ejer. Der er blöde naturer, for hvem »den bitre styrkedrik» ingen helsebod er, og som der kan tages så hårdhændt om, at de mister sine fineste betingelser.

I Norge er blandt mændene hovedstemningen mod en forfatterinde fiendtlig, simpelt hen fordi hun er forfatterinde. »Nu har C. C. skjeldt ud sålænge — skal der nu begynde flere. Har vi ikke nok med vort eget rod? Kommer nu også kvinderne til!» — —

Efter mit bekendtskab til forholdene vilde man ikke gjøre sig synderlig samvittighed af at lade en forfatterinde sulte ihjel eller på anden måde omkomme ynkkeligen. De skriftkloge vilde retfærdiggjøre det ved bibelsteder, de anderledes tænkende ved en eller anden sindrig anvendelse af verdensfornuften eller den darwinistiske selectionstheori.

Hvad skulde hun også på den galej! Hun kunde gåt till almueskolen eller ellers tilhände i et hus. Bare ikke i den literære, norske husholdning — der bruger man helst mandfolk. Og det er for en forfatterinde ikke alene utilrådeligt, men ligefrem farligt at vove sig ind på disse literære domæner, der står under streng opsigt af en hovedstadskritikus. Man kan for den uskyldigste begåelse vente at blive overgjöet, som en fredelig vandrer i nærheden af fremmed territorium kan blive det af en eller anden Phylax.

Og så alligevel kan de ikke vandre ud, disse stakkels forfatterinder — fastere, inderligere kanske end de andre kvinder er de bundet til dette land, som aldrig har havt andet end smuler til dem. De elsker det alligevel — for der er sol og duft og ljom over fjeldet, og sommeren, susende nede i dalene.

Men at det ikke er med håb, man hver en dag tager fat, vil De forstå af dette brev. Men i en modlös stund styrker det at se hen til dem, der er gået i forvejen; og man tænker som så: ligger der end flere sten på vor vej, så *skal* vi dog frem!

Men det svenske folk, dets dygtige aktive kvinde sender jeg min hyldest og min hilsen.

Om nu nogen af de gode fruer eller norske mænd skulde læse dette og föle mishag, håber jeg alligevel, det ved nærmere eftertanke må vorde mig tilgivet, at jeg har regnet med andre størrelser end dem jeg lærte herhjemme på bjerget.

Deres ærbödige
Thrönder.

“Om Taflor”.

Till Redaktionen af Framåt!

Med anledning af en i Eder ärade tidskrift nyligen införd artikel med ofvanstående rubrik, ber jag att få komma med ett litet inlägg i frågan. Och behöfver jag väl alls ej påpeka, att det ej är nämde artikels författare mot hvilken jag uppträder, utan endast och allenast mot ett par i uppsatsen uttalade åsigtter.

Först och främst ger jag likväl ett obetingadt erkännande åt hvad artikelförfattaren yttrar om konstnärens ställning till konstindustrien. Det är alldeles sant, att mången medelmåttig målare, som drar sig fram med svårighet genom att få sälja en tafla då och då, oftast för underpris, skulle kunna föra ett lugnt och angenämt lif, om han ville bekväma sig till att ställa sin förmåga i konstindustriens tjänst. Dekorationsmåleriet behöfver konstnärliga förmågor, om det skall kunna utvecklas öfver den gräns, dit det nu nått i vårt land. Det är den konststart, som för närvarande är mest gouterad af allmänheten. Alla trappor och förstugor dekoreras, alla större salar likaledes. Ingalunda skulle det skada om de stelt och föga konstnärligt målade pompejianska danserskorna på väggfälten utbyttes mot verkligt bra gjorda målningar för hand. Arbetet blefve endast dyrare.

Något förakt för konstindustrien, för de mera handverksmessiga grenarne af konsten tror jag likväl ej existerar hos våra konstnärer. Tvärt om. Från akademien för de fria konsterna har också utgått mera än en duktig yrkesmålare och ornamentsbildhuggare, som pryder sin plats men som säkerligen ej skulle kommit långt på den egentliga konstnärnsbanan. Akademielever eller för detta elever teckna etiketter, rita på centraltryckeriet, gravera. Flera af dem hvilkas namn ej äro alldeles okända, åtaga sig med nöje ganska underordnade arbeten. Herr Larsson ritat ganska ofta bokpermar, herr André butikkort, herr Björck har gjort etiketter på de Guillemotska tändsticksaskarna, herr Hasselberg har arbetat med dekorationsskulptur, sedan han upphört att snickra stolar och bord, herr A. Andersson målar för närvarande medaljonger till Berns salong. Att ingen

af dessa blifvit yrkesmålare är nog sant, men svårligen kan man tala om ringaktning för konstindustrien hos dem och ännu mindre, som orden föllo i Framåt, att de »icke skulle kunna öfvergå till ett handverk». Dyfverman har gått genom akademien, målaremästar Norström på Sabbatsbergsgatan likaså, hans yrkesbroder Nilsson går der visst än. Jag känner flera. Gravören Forssell har gått samma väg. Om fru Winge skall jag nu icke tala.

Många af staffimålarna skulle göra godt i att lemna sina osålde dukar och måla väggar i stället. Ja väl! De flesta skulle *alldes säkert* ha ingenting emot att få medverka uti dekoreringen af salar och vestibuler. Att slå sig uteslutande på yrkesmåleri är för öfrigt ingen lätt sak för dem, ty dertill fordras flera egenskaper, hvilka målarna i de flesta fall sakna. Det är mycket annorlunda att vara arbetschef och att ligga inne i en massa affärer emot att måla taflor — för att lyckas som yrkesmålare fordras det en begåfning af ett annat slag.

Det fins nog för öfrigt flera konstnärer än fröken Börjesson och fröken Löfgren, som »satt sin pensel i industriens tjänst». Det fins en Kronberg hvilken gjort friser och dekorerat sin egen atelier, och en som heter Werner, en som dekorerat åt Fürstenberg och som heter Salmson, Hasselberg, Hagborg, Bergh, Pauli, Larsson. Hvem var det, som målat klumpiga blommor på en spegel på utställningen förra sommaren på akademien?

Alltså: konstnärerna vilja så gerna måla dylika prydnadsföremål. Låt beställarna komma, de skola ej få blekladga nej till svar.

Konstnärerna ha det i allmänhet ej så fett. Hvad de lefva af torde för mången vara en gåta. Men det ser ju ut som om det skulle gå, trots de dåliga tiderna.

Artikelförfattaren i Framåt vill bland målarna göra en »ytterst omild utgallring». Hvem vill icke det? Scholander sade att den största tjänst, man kunde göra den svenske konstnären, vore att strypa honom i vaggan. Men när man inte det gör, och när man inte hindrar gossen att sluta skolan för att egna sig åt konsten, så torde det vara bäst för kritikern att vara mindre omild, just därför att hans utgallring i nio fall ibland tio skulle bli alldeles på tok. Fordras det bevis för min åsigt, så vill jag endast påminna om artikelförfattarens förslag att verkställa

nämnda utgallring »bland våra marknader öfverflyglande impressionister, hvilkas natur- och konstuppfattning i allmänhet synes oss flack och pessimistisk, därför att den är *blasé*». Hvad i himlens namn är meningen? Hvilken konstmarknad hos oss har författaren sett, der impressionister utgjort flertalet? Jag har sett så få impressionisttaflor, sedan jag kom hem till fosterlandet, att jag inte skulle vetat hvad det menades med det ordet, hade jag ej vetat det förut. Är det det så kallade franska manéret, som författaren menar med impressionism, så torde det vara förhastadt att klaga öfver ett för mycket i fråga om kvantiteten deraf på våra konstföreningar. Pessimistisk? Det begriper jag, min själ, inte alls. Den har väl tvärtom namn om mig att vara lefnadsfrisk, denna riktning. *Blasé*? Obegripligt, till dess artikelförfattaren förklarar hvad han menar.

Deremot yttrar han väl öfvertänkta ord i hvad han säger om kottteriväsande, ty säkert verkar dylikt till skada för individen, om han nemligen är en stackare, som ej förmår hålla sitt eget jag uppe. Det har väl alltid funnits något af kottteri ibland konstnärer, kottteriet uppkommer af personlig vänskap och öfverensstämmelse i åsichter. Men kottteriet har väl ingen del uti att medelmåttorna drifvas in på konstens bana, der de tvärtom längesedan äro inne, då kottteriet börjar på dem utöfva sitt skadliga inflytande. Jag vågar för öfrigt tro att kottterier, konstnärer och *konstkritici* emellan äro vida mera skadliga än mellan de förra ensamt. Alla se ej det enbart löjlige i huru en *ung* skribent höjer till skyarne den lilla krets af konstnärer, han umgås uti. Hvem borgar för att ej i denna krets fins någon medelmåtta, som just till följd af den skrifvande vännens blommor blir så blind att han icke ser att han borde stå på handtverkarens verkstad i stället för att göra konstverk? Alla skratta ej åt att den *gamle* skribenten, som nedgör de unga, hvilka ruskat på hans auktoritet, i tidningarne är en förklarad riddare åt den dam, hvars små supéer och förmid dagsbudningar han bevisar. Alla skratta inte då pariserskribenten beundrar parisermålare och romresanden höjer rom-målare till skyarne och förkastar konst från Paris. Alla skratta inte åt hvad det stod i Aftonbladet om fröken Beck och herr Thorell, målände baron Hermelins porträtt, och icke heller åt artikelförfattarens i Framåt yttringar om en

namngifven tafvelfabrikörs sällsynta säkerhet och sjelfständighet.

Nej, är något slags kottteriväsande på fullt allvar skadligt, så är det dylikt. Den hvilken är inne i förhållandena, har sin glada stund åt hvad han läser — men alla de andra taga intryck deraf, och så är skadan skedd i vida högre grad än genom det slags kottteriväsande, författaren omnämner utan att klart uttrycka hvad det är han i sjelfva verket menar. Kanske få vi veta det i ett kommande häfte af Framåt, der författaren enligt sitt löfte skall inlåta sig på detaljer.

Peter Paul.

Från Stockholm.

Skydd för minderåriga, värnlösa flickor.

I vår hufvudstad har man vid flera tillfällen offentligen beklagat det lastbara lefnads sätt, som ej sällan förekommer bland helt unga, än ej fullvuxna flickor. Så t. ex. har fru Andersson Meijerhelm i ett af sina föredrag framhållit faran af detta bedröfliga förhållande; och vid ett af Federationens månadsmöten har direktören vid kvinliga straff- och arbetsfängelset i Stockholm, C. R. Viberg, i ett sakrikt föredrag bekräftat verkligheten af det öfverklagade onda samt påpekat åtskilliga af dess orsaker. Yttranden af en man med hans nit och erfarenhet förtjena att höras i vidsträcktare kretsar.

Såsom orsaker till det onda framhåller han i främsta rummet det sedliga förfall, den samvetslösa njutningslystnad, som förleder individer af andra könet att utan betänkanse offra del knappt tillräkneliga barnet för tillfredsställelandet af otyglade lustar, samt den låga vinningslystnad, som förleder äldre kvinnor, stundom mödrarna sjelfva, att ockra med den oerfarnas dygd. Från dessa orsaker öfvergår han till dem, som ligga i våra samhällsförhållanden.

Bland sådana framhåller han främst det förändrade lefnads sätt, industrialismen påtvungit en stor del af städernas fattiga flickor. »Förr,» säger han, »var den unga arbetande kvinnan eller flickan nästan uteslutande hänvisad till verksamhet inom familjen. För 30 till 40 år sedan gafs knappt andra undantag från denna regel än modister, sömmerskor och uppsärskor på värds-hus. Flickan vistades hos föräldrar eller anförvandter samt var af dem beroende, till dess hon tog sig tjänst hos andra. Hon var ständigt under moders eller matmoders uppsigt, fick ej sjelf bestämma öfver sin tid och måste redogöra för, på hvad sätt hon erhöi sina tillhörigheter.

Andra förhållanden hafva sedan inträdt. Industri och näringar gifva nu mera tillfälle till arbetsförtjenst åt kvinnor af nästan alla åldrar, äfven åt minderåriga. Detta materiella framåtskridande har dock icke åtföljts af ett lika stort andligt och sedligt och har därför medfört sorgliga följder. Det band, som fördom fäste den unga kvinnan eller flickan vid familjen, har blifvit upplöst. Genom själförsörjning och frånvaro från hemmet står hon utanför all uppsigt. Hon är herre öfver sin lediga tid, väljer sjelf sina nöjen och har med andra ord blifvit sin egen herre. Den moderliga omvårdnaden har utbytts mot uppsigt af arbetsgifvaren, hvilken vanligtvis hvarken vill eller kan taga vård om sina arbeters kors sedliga lif.

Vidare anför hr Viberg som bidragande orsak den gängse flården i tänkesätt och vanor. »Då, som ofta händer» — fortsätter han — »minderåriga flickor och fullvuxna kvinnor arbeta tillsammans, taga de unga notis om de äldres lif. Kvinnans skötessynd, fäfangan, vaknar tidigt hos dem; och då deras små inkomster ej förslå att tillfredsställa densamma, taga de reda på, hur de äldre fylla bristen. — Såsom ännu blott barn äro de icke i besittning af den jungfruliga byggsamhetens värn. Någon motståndskraft ega de ej. Tvärtom taga de ofta exempel af de räste af sina kamrater. — I det nu nämnda ligger orsaken, hvarför man bland de minderåriga sedelösa flickorna finner vida större fräckhet än hos den mogna med lasten förtrogna kvinnan.» —

En annan orsak till eländet ligger i den skadliga vanan att utsända dessa barn som försäljerskor. »Mödrar eller fostermödrar skicka ut dem för att å allmänna platser, i butiker eller mindre restaurationer prängla ut frukt, blommor eller andra småsaker. Dessa stackars varelser utbjuda ofta samtidigt sig sjelfva, i de flesta fall enligt föreskrift af de personer, som utsändt dem.

Jag har sökt framhålla de förnämsta orsakerna till det onda» — fortsätter direktör Viberg — »svårare blir att finna botemedlen. Ett par sådana skulle jag dock vilja föreslå. Ett allvarligt upprop borde ställas till föräldrar, systrar, bröder, anförwandter och arbetsgifvare att vårda sig om den uppväxande flickan. Vi böra arbeta på att uppväcka människokärlekens anda hos alla dem, som på något sätt kunna bistå henne. Vidare bör kommunen med penningebidrag understödja inrättningar eller enskilda personer, som taga vård om uppväxande flickor.»*

Men vi vända våra blickar från de sorgliga förhållanden, hr Viberg i sitt föredrag påpekat — och hvilkas sanning bekräftats af personer, som utöfvat en själförsakande verksamhet bland samhällets olycksbarn, för att följa de storartade bemödanden, som göras för bekrigandet af det öfverklagade onda. Dessa bemödanden angå dels sådana unga flickor, som redan kommit in på lastens bana; dels sådana, som äro välfrejdade, men hvilkas tillfälliga betryck eller exponerade och ensamma ställning lätt utsätter dem för omgifvande faror och frestelser. För denna gång må vi sysselsätta oss blott med de först nämnda.

Hufvudstadens största inrättning till räddande af dessa unga, i lastens dy sjunkande varelser, är skyddshemmet vid Ersta. Här vårdas vanligtvis mellan 30 till 40 unga flickor från 10 till 18 års ålder. Hemmets sunda, natursköna belägenhet, liksom den afskilda landtliga platsen, lämpar sig särdeles väl för ändamålet. Från fönstren har man en härlig utsigt öfver saltsjön och Djurgården, som under sommaren något skymmes af de ståtliga almarnas och lönnarnas lummiga kronor, i hvilkas skugga barnen få njuta landets behag. Då jag besökte de yngres arbetssal, suto de kring ett långt bord, sysselsatta med att lappa sina kläder, stoppa sina strumpor eller med annat handarbete. De äldre syssla i bagar- och tvättstuga och bidraga härigenom till sitt underhåll, på samma gång de få lära nödiga hemsysslor. Bageriet har under 1885 inbragt en nettobehållning af öfver 1,500 kr. och tvätten öfver 800 kr. Man får intryck af, att de gifvor, som skänkäs till detta hem, bära hundradefald frukt genom det ändamålsenliga och sparsamma sätt, hvarpå de användas. Största delen af hemmets flickor utgår efter en längre eller kortare kurs som dugliga tjenarinnor, emedan de blifvit vana vid ordning, påpasslighet, renlighet, sparsamhet samt ett gladt tillmötesgående väsen. Men i detta liksom i andra skyddshem får man stundom erfaras, hur omöjligt det är att rädda dem, som ej vilja låta rädda sig.

Vid Hufvudstaden utanför Stockholm har nyligen öppnats ett hem för 6 till 10 unga flickor, som voro sin undergång nära. Medel till hemmets underhåll äro samlade på en i vintras hallen basar, som inbragte omkring 12,000 kr. Om dess verksamhet är ännu för tidigt att yttra sig.

Öfriga hem, som inrättats för dylika flickor, tyckas dock ej motsvara behovet. Derför händer allt emellanåt, att de för tillfället inhysas än i den ena, än i den andra skyddsanstalten, mest i barnhemmen, hvilket dock medför den stora olägenheten, att de äldre, vanartiga flickorna lätt kunna med sitt dåliga exempel förleda de yngre barnen. Samma fara uppstår, då en eller annan gång sådana flickor mottagas bland de unga kvinnorna på skyddshemmet vid Skuru. Styrelsen för Ersta skyddshem påpekar nödvändigheten af att taga vård om »12 till 16-åriga flickor, hvilka, om de ej i tid räddas, komma att på ett betänkligt sätt falla samhället till last.»

Med hänseende till flickor vid denna ålder skulle jag vilja föreslå ett räddningsmedel, som af enskilda stundom begagnas, men som ej tyckes anlitas af välgörenhetsföreningar så ofta som skäligt vore, oaktadt dess många fördelar, och det är inackordering i hederliga, barnlösa bondfamiljer på landet. Det skulle i många hänseenden vara säkraste medlet för att rädda varnartiga eller vanvårdade flickor. De fingor der lefva familjelif i st. f. det mer eller mindre kasernartade lefnadssättet på ett barnhem med 10—30 kamrater. De blefve aldeles skilda från hufvudstadslifvets frestelser och komme i nya förhållanden, sundare för kropp och själ. De finge en uppfostran, som gjorde dem härdade, starka och dugliga att taga plats som tjenarinnor, hvilket hufvudstadens förvekligade flickor sällan duga till. Genom att lefva hvardagslif hos den burgne bonden på landet får barnet äfven ett djupt

* Föredraget i sin helhet är tryckt i *Sedlighetsvännen* nr 2.

intryck af, att flit och sparsamhet krävas i kampen för tillvaron, en erfarenhet, som ej kan vinnas i barnhemmet med dess tillströmmande gåfvor. Äfven skulle sammanskjutna penningemedel förslå att rädda flera barn, om de användes på detta sätt i stället för till underhåll af skyddshem. Ett barns vivre kostar i dessa minst 300 kr. pr år. För halfva summan, 150 kr., kan man på landsbygden erhålla verkligt goda hem hos burget bondfolk. Genom denna art af välgörenhet skulle också den skadliga centralisation, som strömmen af inflyttningar till hufvudstaden medför, i någon mån motverkas.

Åt landtbefolkningen skulle denna anordning medföra en ekonomisk fördel. Mången bonde kan utan särskild kostnad på sin lilla egendom herbergera och föda en eller två personer utöver familjens medlemmar, så att för honom vore inackorderingen ren vinst. Detta är orsaken, hvarför han, men ej stadsbon, kan mottaga barnet för så ringa afgift. Är matmodern barnkär och ej har egna små, eller äro dessa redan utflugna ur boet, då kommer den lilla främlingen till glädje och blir snart som barn i huset, om hon ej är allt för ohandterlig.

Detta förslag är emellertid ej så lätt att utföra, som det vid första påseendet kan tyckas, ty alla hjonelag på landet, som gerna ville hafva inkomsten af ett fosterbarn, äro därför ingalunda passande till uppfostran. För att förslaget skulle kunna verkställas ändamålsenligt fördrades, att man vore bekant med åtskilliga på landet boende praktiska, samvetsgranna, menniskoälskande och med allmogens förhållanden fullt förtrogna personer, till hvilka man kunde vända sig för att få anvisning på passande hem för barnen. Prestfruar, som med kärlek och intresse söka uppfylla krafven af sitt kall, äro lämpliga dertill eller ock andra bildade kvinnor, som egna tid och krafter till medmänniskors hjälp. Utan dylika mellanhänder vore planen utförbar, eller åtminstone vore den till föga nytta.

Men skulle det ej vara skäl att nu, då så många föreningar bildas, äfven söka åstadkomma en, som omhändertog ofvannämnda förslag, och i hvilken kvinnor, som nitälska för saken och hafva bekantskaper med på landsbygden boende familjer, borde slå sig tillsammans om att efterhöra lämpliga personer på landet, som ville åtaga sig mödan att skaffa platser åt barnen. Då sådana erhållits, skulle man tillkännagifva i polisen att unga flickor, som befunnas föra en utsväfvande vandel, kunde anmälas hos någon af föreningsmedlemmarne för erhållande af lämpligt hem på landet. Föreningen kunde bestå dels af aktiva, dels af passiva medlemmar. De passiva behöfde blott tillskjuta medel; de aktiva skulle jemte penningeavgift skaffa mellanhänder på landet och ställa med barnens aflyttning. Att de aktiva medlemmarne måste ega en hög grad af nit, omdömesförmåga och erfarenhet, behöfver knappast påpekas, icke heller, att saken ej kunde utföras af hvilken välvillig och entusiastisk person som helst.

Vidare skall jag be att få tillägga, att mitt förslag icke är något löst hugskott eller någon apriorisk konstruktion utan en redan i liten skala pröfvad och nyttig befunnen verklighet. Några af mina bekanta ha nämligen i sin hemort skaffat

plats åt minst $\frac{1}{2}$ tjog flickor, hvilka der växt upp, gift sig eller tagit tjänst och blifvit dugliga menniskor. — Och i stort taget, i det praktiska England, ha hundratals af verdensstadens »rännstensungar» blifvit af enskilda välgörande damer öfverflyttade till goda hem i kolonierna, der de uppvuxit till nyttiga och lyckliga medborgare.* Stora Barnhuset i Stockholm begagnar samma utväg, och fastän i denna allmänna inrättning, der största sparsamhet med tid och penningar måste iakttagas, inackorderingssumman för hvarje barn är alltför låg, och uppsigten öfver deras vård på landsbygden otillräcklig, äro dock resultaten öfver förväntan goda. Många af dessa små hafva hos sina fosterföräldrar funnit ersättning för den ömhet, deras egna föräldrar med onaturlig grymhet vägrat dem.

Härmed vare dock ingalunda sagdt, att skyddshemmen i staden skulle vara öfverflödiga. För provisoriska fall äro de nödvändiga. Dessutom finnas förhållanden, då barnet ej kan skickas bort. Är det alltför varnartadt eller förderfvadt, finnes ingen möjlighet till räddning annat än genom disciplinen i skyddshemmet. Men man borde kunna hoppas, att det verkliga behovet af skydd skulle genom en dylik förening fyllas, utan att man behöfde utvidga redan befintliga hem eller anlägga nya.

Hvad här blifvit sagdt om fördelarna af att uppfostra vanartiga flickor i bondfamiljer på landet, gäller ej blott sådana barn, utan i än högre grad vanliga värlösa barn af båda könen, och det ju yngre de äro. Ju tidigare de omplanteras, desto fastare och djupare stå de rot i det nya hemmet.

I en följande uppsats hoppas jag få lemna en kort öfversigt af de många arrangementer, som här i Stockholm vidtagas till skydd, stöd, uppmuntran och glädje för välkända, men ensamstående och medellösa unga kvinnor.

Edmund Gammal.

När och Fjärran.

En ung parisiska tillhörande stadens bästa societet ämnar sig öfver till England för att taga kaptensexamen. Detta är, enligt Figaro, den tredje fransyskan, som i liknande afsigt begifvit sig öfver till England.

* * *

Rättigheten för kvinliga advokater i New-York att biträda processförande har för kort tid sedan blifvit erkänd och underskrifven af guvernören för statens lagstiftande församlingar.

* * *

Mrs Wood, en engelska, har till ett möte sammankallat ett stort antal landsmaninnor, hvaribland många ur Englands högre kretsar. Diskussionen vände sig om, hur de engelska kvinnorna skulle kunna deltaga i förhindrandet af de många årligen förekommande skeppsbrotten vid

* Se »Facta non verba».

Englands kuster. Härvid antogs enhälligt följande af mrs Wood framställda förslag till resolution:

1:a) att Englands kvinnor böra bilda en allmän, öfver hela riket utbredd förening till understödjande af det räddningsarbete, som bedrivs af redan befintliga bergningsällskap, och 2:a) att ett dylikt barmhertighetsvärf är i hög grad passande för Englands kvinnor. Många förnäma damer, som ej bevistat mötet, hafva förklarat sig villiga att inträda i föreningen, och mrs Wood mottager oupphörligt anmälningar af flera medlemmar. Sjelf har hon redan förut börjat praktiskt förverkliga sin tanke genom att uttänka en synnerligen sinnrik, säker och hållbar lifräddningsbåt.

* * *

Madam Rebart, husläkarinna hos Paul Bert, hvilken hon åtföljt till Tonking för att operera enkedrottningen i Annam för blindhet, har fallit offer för dysenteri. Hon hade utfört flere lyckliga operationer på åtskilliga mandariner vid enkedrottningens hof, dit ej manliga läkare få tillträde, hvarigenom hon i hög grad tillvunnit sig enkedrottningens förtroende.

* * *

Förslag om allmän rösträtt för kvinnor och män har inom norska stortinget väckts af Ullman, Thomesen, Sparre, Qvam, Lange, N. J. Sörensen, Castberg och Konow.

Herr E. Berner anser, att kvinnorna redan hafva rösträtt.

* * *

Norsk Kvindesagsforening har beslutat utgåvande af ett pressorgan.

* * *

Fröken Tora Granström från Göteborg tog den 28 maj i Lund mogenhetsexmen på klassiska linien.

* * *

Bestyrelsen för »Vasa läns förbund för kvinnostipendier» har till ordförande valt kollegan F. R. Westlin, till v. ordf. fru A. Skog samt till sekreterare och skattmästare fru A. Sjö Dahl. Den hittills för förbundets syftemål genom frivilliga bidrag insamlade summan uppgår till 2,664 mk 64 p.

* * *

Kvinnliga banvaktare ha på försök anstälts vid Berlin—Görlitz-banan. De göra dock endast tjänst vid nivåöfvergångarne, der de stänga och öppna bommarne vid tågens passerande. De hafva hitintills skött sin tjänst till sina förmäns fulla belåtenhet och äro alla enkor efter jernvägsbetjenter.

* * *

I franska senaten har beslutats, att i hvarje departement två kvinnor skola ega säte och stämma i undervisningsrådet.

Då saken diskuterades i senaten, slöt utrikesministern M. Goblet, under högljudt bifall, sitt

tal till svar å de reaktionäres invändningar med dessa ord: »Kvinnans roll i det moderna samfundet blir för hvarje dag allt viktigare och syftar åt att göra henne likställd med mannen.»

* * *

Kvinnlig högskola. I Eggham, grefskapet Surrey, söder om London, har för detta ändamål uppförts en praktfull och dyrbart inredd byggnad, hvilken nyligen invigdes af engelska drottningen.

* * *

Praktiska arbetsskolan i Göteborg. Vid ett slöjdundervisningsmöte i Dresden höll doktor W. Götze föredrag om den nordiska slöjdundervisning och framhöll dervid ofvannämde läroanstalt, grundad af fröken Eva Rodhe, såsom en af de mest beaktansvärda företelser i vår tid på skolväsendets område, betonande den sant pedagogiska uppfattning, som likt en röd tråd genomgår ledningen af denna läroanstalt.

* * *

Kvinnliga arbetareföreningar i Berlin. »Föreningen för främjande af arbeterskornas intressen», Berlins arbeterskors förening »och Berlins kapsömmerskors fackförening» hafva af den preussiska regeringen blifvit stängda och förbjudna. Deltagande i sådan förening straffas hädanefter med böter eller fängelse från 8 dagar till 3 månader. Husvisitationer hafva äfven företagits hos en mängd arbeterskor, tillhörande dylika föreningar.

INNEHÅLL: K. A—k: Några ord om utanoläsningsystemet. — *Th. Bögedal*: Kvindelighet (Et polemiskt indlæg). — *Anna Wahlenberg*: Modellen. — *L. B.*: Svensk Vitterhet. — *Thronder*: Et brev. — *Peter Paul*: »Om Taflor». (Till red. af Framåt). — *Edmund gammal*: Skydd för minderåriga värnlösa flickor. — När och Fjärran.

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla vardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 12—2 e. m.)

Framåt.

Göteborgs Kvinnoförenings tidskrift, som utkommer den 1 & 15 i hvarje månad, kostar från 1 Juli till årets slut endast

1 kr. 75 öre.

Helt år: 3.50; postarvode: 35 öre för helår, 20 öre för halfår; lösnummer: 25 öre.

Prenumeration kan ske å alla postanstalter inom Skandinavien, Danmark och Finland samt i boklädorna.

Tidningen håller sina spalter öppna för uttalande af olika meningar, rörande såväl kvinnofrågan som öfrige sociala spörsmål, samt innehåller dessutom alster af skönliterär art. Bidragande äro: Viktor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, G. af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Ave (Eva Wigström), Amanda Kärfstedt, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Eva Brag, Helene Nyblom, Claes Lundin, Robinson, Johan Nybom, Oskar Levertin, A. F. Åkerberg, Anna A., Jonas Lie, Kristoffer Janson, Irgens Hansen, Margarethe Vullum, Kristian Gloersen, Alvilde Prydz, Herman Bang, U. E. Berner m. fl.

Bidrag af norska och danska författare införas på originalspråket.

Vidhäftadt annonsblad medföljer som omslag. Annonsspris 20 kr. för sida; del af sida, motsvarande del af pris.

Göteborg i Juli 1886.

REDAKTIONEN.

Tapeter och Border

i Gyllenläder, Velour, Gobelin och Lincrusta-Walton, dessutom ett rikhaltigt urval tapeter i nya mönster för säsongen, såväl finare som helt billiga, största urvalet på platsen, billiga priser.

Rullgardiner,

deribland enfärgad grön och blå rullgardinsväf med sjelfuppdragande kappor.

Kornischer och Gardinhållare

hos

J. DAHLANDER & Co.

Östra Hamngatan 30.

Salomon & Williamson,

Bosättnings-Magasin,

Östra Hamngatan 85.

Lager af:

Porslin, Glasvaror, Nysilfverarbeten m. m.,
till billigaste priser.

Prenumerantsamlare,

hvilka insända bevis från vederbör-
lig postanstalt, att 5 ex. betalts, er-
hålla ett gratisexemplar.

”Framåts” Redaktion.

Abonnement

paa

"POLITIKEN".

»Politiken» er det billigste Venstreblad i Hovedstaden. Det koster, frit tilbragt i Kjøbenhavn, 3 Kr. Kvartalet 1 Kr. Maaned, 25 Øre Ugen; i Provinserne — Postpenge iberegnet — 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

»Politiken» er det eneste kjøbenhavnske Venstreblad, som udkommer hver Dag.

»Politiken» udgaar daglig i et Oplag af 7500 Eksemplarer og er saaledes det mest udbredte kjøbenhavnske Venstreblad.

☞ Kvartal ☞

Tiltrædende Kvartals-Abonnenter kan paa Forlangende gratis erholde Dumas' 4 Akts Drama **Denise**, August Strindbergs Roman **Det røde Værelse**, Politikens Julenumre fra 1884—1885, det udkomne af den i Frakligningsføljetonen for Tiden optagne Roman »Mesterværket», Parisseroman af **Emile Zola**, samt endelig »Politikens» **Demokratiske Sangbog**.

Udenbys tiltrædende abonnenter maa indsende Postvæsnets Kvittring med Paa-tegning om, at de er ny tiltrædende Abonnenter, naar de ønsker Ekstratillægene; endvidere 16 Øre i Frimærker.

☞ Maaned ☞

Tiltrædende Maanedsabonnenter kan paa Forlangende gratis erholde Dumas' 4 Akts Drama **Denise**, August Strindbergs Roman **Det røde Værelse**, Politikens Julenumre fra 1884—1885 samt det udkomne af den i Frakligningsføljetonen for Tiden optagne roman »Mesterværket», Parisseroman af **Emile Zola**.

Abonnement kan bestelles paa alle Postkontorer i Skandinavien.

Malmö Nya Allehanda,

som har **bidrag från åtskilliga författare och många meddelare å landsbygden** samt är **vaken, kry och påpasslig med ett omsorgsfullt valdt, omvexlande innehåll — glada krönikor och allvarligare uppsatser, spännande följetong, referat från häradsrätterna, fullständiga handelsunderrättelser m. m.,** kostar å postanstalterna för återstående halfåret **3 Kr. 30 öre, 1: 80** för kvartal och **70 öre** för månad, postarvodet inberäknadt.

Prenumerera å närmaste postanstalt!

Malmö i juli 1886.

REDAKTIONEN.

AFTONBLADET.

Halfår 6 kr. 50 öre. Kvartal 3 kr. 50 öre.

Månad 1 kr. 25 öre.

AFTONBLADET.

Undervisning i Stenografi

för den bildade klassens damer,

efter Gabelsbergers öfverträffade, lättlärd system meddelas på särskilda timmar af Göteborgs Stenografiska förenings ordförande och lärare samt ledamoten i det nordiska stenografförbundet, **B. Hansson**, Magasinsgatan 12.